

KOMASACIJA POLJOPRIVREDNOGA ZEMLJIŠTA U POPOVOM POLJU TEMELJ ZA ODRŽIVI RURALNI RAZVOJ

Marija Proleta

Sažetak

Unapređenje ruralnoga razvoja i poljoprivredne proizvodnje nužan je proces u Bosni i Hercegovini za povratak mladih ljudi koji se još žele baviti i živjeti od poljoprivredne proizvodnje. Prema jedinim dostupnim podacima iz 1991. godine, u Bosni i Hercegovini je bilo 291 tisuća poljoprivrednih gospodarstava s posjedom manjim od 2 ha, a samo 16 tisuća gospodarstava s posjedom većim od 10 ha. Na području općine Ravno prevladavaju mali i usitnjeni posjedi. Na temelju podataka o usitnjenosti, i stalnom nezadovoljstvu poljoprivrednika pokrenuta je komasacija Popovog polja. Popovo polje je poljoprivredna površina koja se proteže kroz tri općine u Bosni i Hercegovini, a prostoru općine Ravno pripada 2500 ha. U Popovom polju na lokalitetu „Donja Luka“ površine 101,5 ha uspješno je završen pilot projekt komasacije poljoprivrednoga zemljišta, što je prvi završeni projekt okrupnjavanja u poslijeratnom periodu na području Bosne i Hercegovine. Prije komasacije „Donja Luka“ imala je 744 parcele prosječne veličine 0,13 ha, dok je nakon komasacije broj parcela sveden na 127, prosječne veličine 0,80 ha. Usitnjenost posjeda ograničavajući je faktor u organizaciji profitabilne i učinkovite poljoprivredne proizvodnje. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva na području općine Ravno iz tih razloga nisu u mogućnosti unaprijediti svoju proizvodnju i osigurati dovoljna primanja za život. Komasacijom kao mjerom težilo se pridonijet razvoju domaćih OPG-a i osigurati njihovu održivost u ovom ruralnom području. U ovom radu prikazuje se pored zakonske regulative, i primjer završenog pilot projekta komasacije u Popovom polju, kao i usporedba podataka dobivenih prije i nakon završetka komasacije.

Ključne riječi: komasacija zemljišta, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, ruralni razvoj.

UVOD

Općina Ravno je smještena na krajnjem jugoistoku Bosne i Hercegovine. Proteže se duž neumskoga i dubrovačkoga zaleđa, od Hutova na sjeverozapadu do Konavala na jugoistoku, dužine oko 80 kilometara. Omeđena je državnom granicom s Republikom Hrvatskom s jugozapadne strane i entitetskom granicom Republike Srpske sa sjeveroistoka. U ranijim razdobljima poljoprivreda se razvijala na temeljima proizvodnje voća, povrća, ratarskih usjeva i stočarskih proizvoda. Ukupno agrarno gospodarstvo realiziralo se putem poduzeća Hepok Mostar. Hepok Mostar je bio Hercegovački poljoprivredni kombinat koji je spajao sve male organizacije odnosno voćarsko-vinogradarske stanice na području cijele Hercegovine. Današnja poljoprivredna proizvodnja se uglavnom odvija na lokalitetu Popova polja koje predstavlja glavni poljoprivredni resurs s veoma plodnim zemljištem. Tlo Popova polja je pogodno za uzgoj različitoga voća, povrća, a može se organizirati i uzgoj povrća ili cvijeća u plastenicima i staklenicima. Ratarska djelatnost može biti komercijalna ili dopunska obiteljska aktivnost. Površine pod pašnjacima ukazuju na činjenicu da je ovo agroekološko

područje pogodno za razvoj stočarstva, posebice ovčarstva i kozarstva, a u manjoj količini i govedarstva.

Prema jedinim podacima koje Bosna i Hercegovina ima, koji su iz 1991. godine, kada je u BiH bilo 291 tisuća poljoprivrednih gospodarstava s posjedom manjim od 2 ha, a samo 16 tisuća gospodarstava s posjedom većim od 10 ha. „U BiH postoje dva sustava vođenja podataka o zemljištu, zemljišna knjiga i katastar zemljišta. Zemljišna knjiga je u nadležnosti sudova, a katastar zemljišta u nadležnosti državne uprave. Za područje Popovog polja postoji samo katastar zemljišta bez zemljišnih knjiga“ (Studija izvodljivosti komasacije zemljišta u Popovom polju).

Najveći problem razvoja poljoprivrede u Popovu polju je usitnjenost posjeda. Usitnjenost posjeda je glavni uzrok nerentabilne poljoprivredne proizvodnje. Komasacijom zemljišta okrupnjavaju se zemljišne parcele, koje uz provođenje agrotehničkih i meliorativnih mjera (izgradnja putova, odvodnja, navodnjavanje) i rješavanjem vlasničkih odnosa omogućavaju rentabilnu poljoprivrednu proizvodnju.

Ruralni razvoj postaje sve važniji element poljoprivredne politike općine Ravno, naročito kreiranja i provođenja mjera za pomoć ljudima u ruralnim područjima u pronalaženju dodatnih izvora prihoda i zapošljavanja koji nisu usko vezani uz primarnu poljoprivrednu proizvodnju. Trenutno primarna poljoprivredna proizvodnja u općini Ravno temelji se na višegodišnjim voćarskim nasadima, vinogradima vinskih i stolnih sorti, uzgoj sezonskog povrća kao i stočarstvu (govedarstvo, ovčarstvo, pčelarstvo...).

1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovoga istraživanja je prikazati plan provedbe projekta komasacije poljoprivrednoga zemljišta na području općine Ravno, kao i komparativnom analizom i izračunavanjem prosječnih vrijednosti prikazati povećanje prosječnih površina po posjedniku na komasiranom području, i ostale pozitivne ishode komasacije. Također prikazati kako komasacijom zemljišta doprinijeti razvoju poljoprivrednog sektora i unaprjeđenju sela koje je nužan proces u očuvanju ruralnog prostora.

2. MATERIJAL I METODE

Za analizu usitnjenosti poljoprivrednoga zemljišta na području općine Ravno korištene su katastarske usluge općine Ravno, odnosno katastarski plan. U ovom radu korištene su komparativne analize podataka prikupljenih prije i poslije komasacije od povjerenstva i pod povjerenstva za komasaciju, kao i vlastita istraživanja tijekom provođenja ove mjere u općini Ravno. Također svi podaci su obrađeni, s ciljem dobivanja prosječnih veličina, a po potrebi prikazani i grafički obrađeni u Excelu. Kartografska obrada podataka izvršena je korištenjem Auto CAD-a.

3. POVIJEST KOMASACIJA

Prve poznate komasacije u Europi su vršene u Njemačkoj još u 16 st stoljeću. Na području bivše Jugoslavije prvi oblici komasacije započinju 1901. godine. Od 1956. godine na inicijativu Zadruga koje su raspolagale zemljištem u državnom vlasništvu počinje se sve više primjenjivati komasacija zemljišta radi okrupnjivanja parcela i sprječavanja daljeg usitnjavanja uz omogućavanje intenzivne obrade zemljišta. Od 1974. godine komasacija se sprovodi prema odredbama Zakona o komasaciji.

U Bosni i Hercegovini do 1992. godine komasirano je oko 60.000 ha na području Bijeljine, Brčkog, Orašja, Odžaka, Livna, Bosanskog Grahova i Gruda. Komasaacije su izvođene u dva perioda: od 1981. do 1985. i od 1985. do 1990. godine.

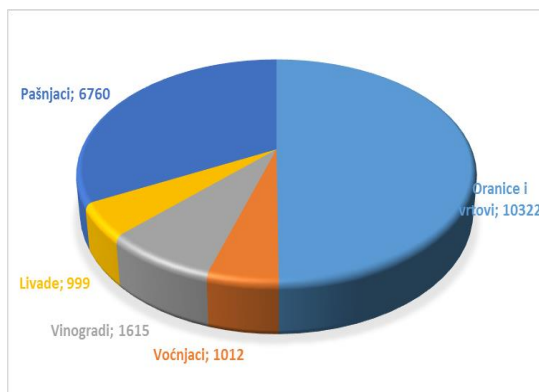
Početak rata onemogućio je nastavak započetih aktivnosti na komasaciji zemljišta sa različitim stupnjem finalizacije.

Poslijeratna politička situacija, ustroj i nedostatak proračunskih sredstava doprinijeli su značajnoj stagnaciji u oblasti poljoprivrede i gubitku educiranih kadrova, a sve to imalo je negativne konotacije nad aktivnostima komasacije zemljišta u BiH. Povratkom domicilnog stanovništva nakon rata iniciran je dovršetak poslova na komasaciji u općinama Odžak, Orašje i Livno i isti su uvršteni u Plan poslova Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Pored ovih prije rata započetih komasacija, započete su nove komasacije u općinama Ravno, Orašje i Odžak.

4. KOMASACIJA NA PODRUČJU OPĆINE RAVNO

Ukupna površina općina Ravno je 32.303 ha od čega je 64 % (20.708) poljoprivredno zemljišta. Od ukupnog poljoprivrednog zemljišta 63 % je obradivo dok je 37 % neobradivog poljoprivrednog zemljišta. Površine poljoprivrednog zemljišta prema kulturama evidentiranim u katastru općine Ravno prikazane su na grafikonu 1.

Grafikon 1. Površina poljoprivrednoga zemljišta u ha i način korištenja

Izvor: Općina Ravno.

Prosječna godišnja količina oborina je zadovoljavajuća za razvoj poljoprivrede. Međutim, količina padalina je neujednačena, najviše padalina je u jesen i zimu, dok proljeće i ljeto ostaju suha. Nepravilan godišnji raspored oborina, kao jedini negativni element klime ovog područja, može se nadoknaditi primjenom suvremenih agrotehničkih mjera, odnosno navodnjavanjem i regulacijom vodnog režima. Blizina rijeke Trebišnjice, razvijen sustav navodnjavanja i razina podzemnih voda osiguravaju kvalitetno navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta u Popovu polju.

Zahvaljujući širokom mozaiku tipova tla, mikroklimi, te zemljopisnom smještaju, ponuda poljoprivrednih proizvoda se odlikuje velikim asortimanom i raznolikošću. Dominantne grane u poljoprivrednoj proizvodnji su vinogradarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo i stočarstvo. Pored ovih navedenih kultura poljoprivredno zemljište općine Ravno je pogodno za uzgoj povrća i cvijeća u plastenicima/staklenicima.

U Strategiji razvoja općine ruralni razvoj postaje sve važniji element poljoprivredne politike naročito kreiranja i provođenja mjera za pomoć ljudima za ostvarivanje dodatnih prihoda u poljoprivrednoj proizvodnji. Ekonomska funkcija poljoprivrede je proizvodnja hrane i sirovine stoga je za svaku regiju pa tako i za općinu Ravno bitno da osigura proizvodnju uz što niže troškove. S ciljem stvaranja održivog poljoprivrednog sektora s većom i efikasnijom poljoprivrednom proizvodnjom koja će imati konkurentnost na domaćem i vanjskom tržištu i na temelju strateških dokument općine Ravno u kojim ističe se prirodni potencijal za razvoj poljoprivrede, pogotovo u smislu povećanja zemljišnog posjeda, pokrenut je pilot projekt komasacije poljoprivrednog zemljišta. U tablici 2 navedene su prosječne površine parcela po katastarskim općinama, koja prikazuje stvarnu i nužnu potrebu za komasacijom u općini Ravno. Pilot projekt komasacije poljoprivrednog zemljišta provoden je sukladno Zakonu o komasaciji (Službeni list SR BIH br. 24/85 i 26/90).

Tablica 1. **Prosječne vrijednosti površina po KO za katastarske kulture njiva, livada, vinograd i voćnjak**

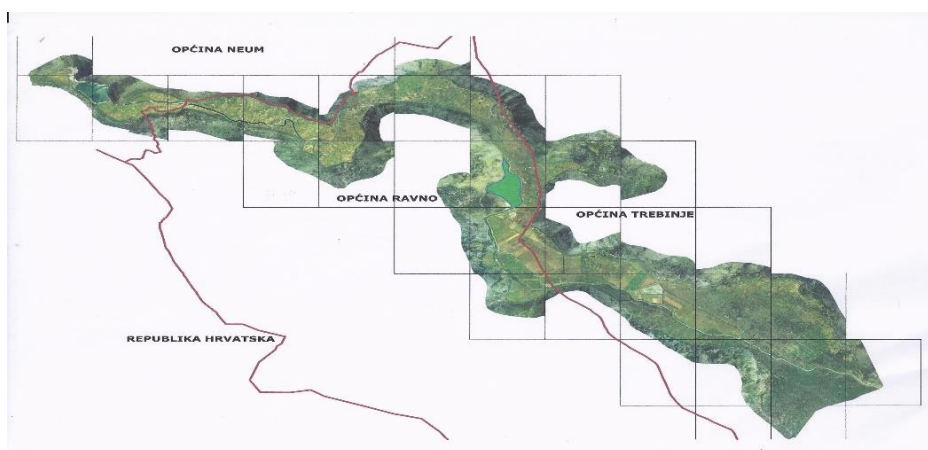
Naziv KO	Broj parcela	Prosječna površina parcele u ha	Broj korisnika	Prosječna veličina posjeda u ha	Prosječan broj parcela po korisniku
Čavaš	1.279	0,26	379	0,88	3,4
Čvaljina	1.842	0,15	196	1,42	9,4
Dvrsnica	744	0,16	132	0,91	5,6
Grmljani	1.567	0,21	126	2,59	12,4
Koteži	4.461	0,13	299	1,92	14,9
Orašje	1.271	0,21	196	1,36	6,5
Poljice Popovo	1.464	0,13	138	1,34	10,6
Ravno	3.280	0,09	199	1,53	16,5
Sedlari	1.172	0,17	137	1,46	8,6
Trebimlja	4.220	0,15	509	1,24	8,3
Trnčina	1.973	0,15	242	1,22	8,2
Veličani	3.667	0,22	358	2,28	10,2
Velja Međa	1.425	0,14	355	0,58	4,0
Zavala	1.161	0,14	146	1,14	8,0

Naziv KO	Broj parcela	Prosječna površina parcele u ha	Broj korisnika	Prosječna veličina posjeda u ha	Prosječan broj parcela po korisniku
Dračevo	2.192	0,32	293	2,40	7,5
Drijenjani	998	0,37	287	1,27	3,5
Dubljeni	970	0,29	88	3,25	11,0
Mrkonjići	1.000	0,25	164	1,55	6,1
Tulje	764	0,31	89	2,64	8,6

Izvor: Studija izvodljivosti komasacije zemljišta u Popovom polju.

Pilot projekt komasacije zemljišta započeo je 2008. godine na lokalitetu „Donja Luka“, koji pripada K.O. Ravno. Na slici 1 prikazan je lokalitet „Donja Luka“ u Popovom polju kao i prostorni smještaj same općine Ravno. Područje „Donja Luka“ utvrđeno je kao projektno područje sukladno utvrđenom općem interesu i referendumom putem kojega su sudionici komasacije iskazali želju za provođenjem iste.

Slika 1. Popovo polje sa ucrtanim lokalitetom „Donja Luka“

Izvor: Općina Ravno.

Utvrđena površina obuhvata komasacije je 101,5 ha, 744 parcele i 121 posjednik. Prema navedenim podatcima utvrđuje se da prosjek parcela po posjedniku je 6,15 dok je prosječna površina k. č. 0,13 ha. Preduvjet uspješno provedene komasacije jest utvrđivanje pravnog i stvarnog stanja zemljišta, te se u tom smislu prikupljaju svi podaci o obliku, veličini i uporabi zemljišta. Lokalitet „Donja Luka“ je omeđen prirodnom granicom krečnjačkog masiva sa južne i jugozapadne strane, a sa sjeverne strane rijekom Trebišnjicom i izgrađenim nasipom koji ovo područje štiti od poplava. Nakon potvrde obuhvata komasacije na općinskom vijeću općine Ravno započela je izrada projektne dokumentacije koja se sastojala od: geodetskog snimanja, definiranja tabli, planiranje putne i kanalske mreže i planiranje kanala za odvodnju. Izrada kvalitetnog projekta predstavlja osnovu za početak komasacije. Nakon usuglašene i završene projektne dokumentacije pristupilo se realizaciji projekta. Samo provođenje komasacije odvijalo se u 3 (tri) koje su raspoređene kroz 3 (tri) godine.

4.1. Prva faza komasacije

Prva faza komasacije koja se odvijala u 2012 godini započela je utvrđivanjem iskaza starog stanja i uzimanjem želja od posjednika (slika 2). Tijekom ove faze povjerenstvo za komasaciju se sastajalo sa posjednicima kojima je na katastarskom planu prikazane planirane table i planirana popratna infrastruktura, ako i položaj njihovih parcela koje su u obuhvatu komasacije. Tijekom sastanka s posjednicima ispunjavao se dokument pod nazivom „Iskaz starog stanja i uzimanje želja“. U ovaj dokument su unesene želje posjednika za položaj novoformirane parcele. Tijekom razgovora s posjednicima komisija je isticala važnost na novi položaj parcele se veže za njihovu postojeće najveće parcele po tablama. Ovaj dokument je potpisivan od strane povjerenstva i samih posjednika.

Slika 2. Izgled dokumenta „iskaz zemljišta starog stanja i uzimanje želja učesnika komasacije“

Općina i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija
Općina Ravno
Katastarska općina 8.11.2012

REDNI BROJ 1 POSJEDOVNI LIST 12

ISKAZ ZEMLJIŠTA STAROG I STVARNOG STANJA
I UZIMANJE ŽELJA UČESNIKA KOMASACIJE

Posjednici i posjednici:

Prostorni odnosi (na i broj parcela)	Adrese	Kontakti (telefon)	IMBO
<u>Učesnik (općina)</u>	<u>Općina 88</u>	<u>[redacted]</u>	<u>[redacted]</u>

NAPOMENA: Ovaj posjed se radi na osnovu
na katastarskom planu koji je pripremljen
skladno sa zakonodavstvom, a ne na osnovu
stara stila i stila.

STVARNO STANJE NA TERENU:
Općina u ovom komasaciji komasacije Općine
500 parcela u općini Općina
40 parcela u 500 metar: 400 parcela u
Općini, 100 parcela u općini Općine
800 parcela u 1000 metar: 800 parcela u

ŽELJE I UČESNIKA KOMASACIJE:
U ovom komasaciji u ovom komasaciji
u ovom komasaciji u ovom komasaciji
u ovom komasaciji u ovom komasaciji

MIŠLJENJE KOMISIJE ZA KOMASACIJE:
U ovom komasaciji u ovom komasaciji
u ovom komasaciji u ovom komasaciji

Kovno, 19. 12. 2012 godine

Općina Ravno
[Signature]

Izvor: Općina Ravno.

U obuhvatu na kojem se provodila komasacija nije bilo dugogodišnjih nasada ni infrastrukturnih objekata, pa je izvršena procjena vrijednosti samo poljoprivrednog zemljišta. Procjenu vrijednosti zemljišta odradila je stručna osoba iz oblasti poljoprivrede.

Nakon procjene zemljišta, započela je raspodjela zemljišta sudionicima komasacije. Tijekom raspodjele zemljišta površine po posjedniku su umanjene za 2 % radi izgradnje kvalitetne putne i kanalske mreže. Raspodjela zemljišta je urađena i usuglašena sa realnim željama sudionika komasacije. Iskaz novog stanja je prezentiran na javni uvid. Nakon pregleda novog stanja sudionici su potpisivali dokument nazvan „Iskaz novog stanja“ gdje su navodili dali se slažu sa novom raspodjelom ili imaju primjedbu na isti. Nakon iskaza na javni uvid sudionici su imali pravo žalbe u pisanom obliku u roku od 15 dana. Nakon riješenih pristiglih prigovora, krenulo se u II fazu ovog projekta.

4.2. Druga faza komasacije

Druga faza je započela konačnom izradom iskaza novog stanja, i geodetski poslovi koji su se sastojali od iskolčenja tabli i putne mreže i iskolčenje međnih točaka trajnim biljezima. Nakon geodetskih poslova izrađeni su zaključci o privremenom uvođenju u posjed koji se dostavljani posjednicima. Svi posjednici su privremeno uvedeni u posjed i sačinjen je zapisnik o privremenom uvođenju u posjed.

4.3. Treća faza komasacije

U završnom dijelu komasacije izrađena su Rješenja o raspodijeli novih parcela i izlaganje na javni uvid nove nadijele. Urađeno je konačno uvođenje u posjed svih posjednika, a nakon toga i provedba nove nadijele u katastarskom operatu.

5. REZULTATI KOMASACIJE

Komasacija na području općine Ravno i lokalitetu „Donja Luka“ doprinijela je značajnom smanjenju broja parcela, koje je rezultiralo smanjenju prosječnog broja parcela po posjedniku i povećanju prosječne veličine parcele.

	STANJE PRIJE KOMASACIJE	STANJE POSLIJE KOMASACIJE
Broj parcela	744	127
Broj posjednika	121	116
Prosječan br. parcela/posjedniku	6,15	1,1
Prosječna veličina parcele	<i>0,13 ha</i>	<i>0,80 ha</i>

Osim ovih vidljivih mjernih pokazatelja bitno je istaknuti da su novoformirane parcele pravilnijeg oblika i sve posjeduju prilazni put, što je vidljivo na slici br. 3. Putna nepovezanost zemljišnog posjeda je glavno negativno obilježje posjeda u općini Ravno. Međusobna udaljenost parcela u jednom posjedu se kreće od 1–3km. Izgradnjom novih putnih prilaza znatno se umanjuju troškovi proizvodnje koji će dovesti do profitabilnije poljoprivredne proizvodnje.

Pored navedenog, ovaj projekt je doprinio educiranosti kako samih osoba koje su bile direktno uključene u proces okrupnjavanja tako i poljoprivrednika koji su do momenta provedbe i vidljivih rezultat bili skeptični u ishod projekta. Tijekom izvođenja okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta stvoren je dobar ambijent i povjerenje između posjednika i lokalne samouprave. Izvršenim okrupnjavanjem zemljišta postojeće parcele su dobile veću novčanu vrijednost zbog svoje površine i mogućnosti za konkurentniju proizvodnju.

Komasacija zemljišta na lokalitetu „Donja Luka“ je najznačajniji korak prema održivom ruralnom razvoju općine Ravno. Ova komasacija provedena je na manjoj površini poljoprivrednog zemljišta u Popovu polju, ali je zbog njezinih izuzetnih rezultata izazvala veliku zainteresiranost i spremnost ostalih poljoprivrednih proizvođača po različitim K.O. za pokretanje novih projekata komasacije. Ova uspješno završena agrarna mjera doprinijela je da mnogobrojni posjednici koji su odavno napustili općinu Ravno ponovno započinju aktivno bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom. Jedan dio posjednika je iskazao spremnost za ustupanjem svog zemljišta državi ili drugim osobama koji su zainteresirani za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom.

Slika 2. Stanje prije i poslije komasacije

ZAKLJUČAK

Ruralna područja u FBiH čine 85 % površine na kojoj živi polovica ukupne populacije od koje prema podacima iz 2012. godine 14,18 % stanovnika je starije od 65 godina. Ta područja uključujući i općinu Ravno su slabije razvijena.

Ruralni sektor u BiH je i dalje u tranziciji, poljoprivredni kao i svi drugi proizvođači su suočeni sa nizom problema koji onemogućavaju njihov razvoj. Tržište poljoprivrednih proizvoda u BiH ne postoji, a otkupne cijene su jako niske što uz visoke troškove proizvodnje naših poljoprivrednih proizvođača djeluje destimulativno na daljnju proizvodnju. Moramo istaknuti da je komasacija najzahtjevnija agrarna operacija koja može riješiti gore navede ograničavajuće faktore poljoprivrednika i biti jedan od najvažnijih razvojnih faktora općine Ravno. Za održivi ruralni razvoj jako je važna stabilna i održiva poljoprivredna proizvodnja. Mogućnosti za razvoj organske poljoprivredne proizvodnje se ističu na lokalitetu „Donja Luka“ jer zemljište nije kontaminirano industrijskim i drugim kontaminantima, jer krupnih zagađivača nije bilo, a nema ih ni dan danas. Komasacija poljoprivrednog zemljišta je zapravo početak aktivnosti općine Ravno u rješavanju mnogih problema u poljoprivredi i demografskoj strukturi. Pored već završene komasacije na lokalitetu „Donja Luka“, općina Ravno je započela s komasacijom na novom obuhvatu od 250 ha, koji se nalazi također u Popovu polju. Ovaj projekt komasacije izvodi se po novom Zakonu o komasaciji koji je usvojen 2016. godine. Također, nastavljena je kampanja upoznavanja javnosti sa planiranim projektima komasacije. Planirani projekti uključuju K.O.Trnčina, K.O. Velja Međa i K.O. Trebimlja.

Komasacijom kao osnovnom pokretačkom snagom općina Ravno želi povećati produktivnost proizvodnje i naseljavanje novoga stanovništva. Pored konkurente i održive poljoprivredne proizvodnje želimo da ruralna područja na kojim se dobivaju osnovne sirovine za život budu mjesta za uživanje i odmor i kvalitetan način življenja.

LITERATURA

- Dolanjski D., Husnjak S., Mustać I. (2003), „Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta kao ograničavajući čimbenik poljoprivredne proizvodnje“, *Agronomski glasnik*, 1-2, 57-70.
- Kranjčević, J., Prosen, A. (2003), „Komasacija: doprinos održivom razvitku ruralnog prostora u srednjoj i istočnoj Europi u novom tisućljeću“, *Sociologija sela*, god. 41, 159/160 (1/2), 119-130.
- Medić, V. (1993), „Devedeset godina komasacija u Hrvatskoj“, *Sociologija sela*, 31 (1/2), 97-106.
- Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Studija izvodljivosti komasacije zemljišta u Popovom polju.
- Prostorni plan – Odluka o usvajanju izmjena i dopuna prostornog plana općine Ravno za period 2007. – 2017. Strategija razvoja općine Ravno 2012. – 2017.
- Svržnjak, K. (2012), *Mjere okrupnjavanja poljoprivrednog zemljišta kao činitelj konkurentnosti hrvatske poljoprivrede*, doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zagreb.
- Zakon o komasaciji (Službeni list SR BiH br. 24/85 i 26/90).

THE CONSOLIDATION OF AGRICULTURAL LAND IN POPOVO FIELD AS THE BASIS FOR SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT

Abstract

The improvement of rural development and agricultural production is the process necessary in Bosnia and Herzegovina in order to encourage return of young people who still want to live from agricultural production. According to the only available data from 1991 in B&H existed 291 thousand farms with a holding of less than 2 hectares and only 16 thousand holdings with more than 10 hectares. In Municipality Ravno are mostly small holdings and holdings divided into small parts. The consolidation of Popovo field was initiated based on the data on the fragmentation and the farmers' constant dissatisfaction. Popovo field is an agricultural area stretching through three municipalities in B&H, with 2500h belonging to the Municipality of Ravno. In the Popovo field at the "Donja Luka" with area of 101.5 ha, was successfully completed a pilot project for consolidation of agricultural land, the first completion of the post-war reconstruction project in the territory of B&H. Before land consolidation Donja Luka there were 744 parcels of an average size of 0.13 hectares, while after the reconstruction the number of parcels was reduced to 127, an average size of 0.80 hectares. The division of the property into small parts is a limiting factor in the organization of profitable and effective agricultural production. For these reasons, family farms in the Municipality Ravno are unable to improve their production and ensure sufficient income for life. The measure of consolidation strived to contribute the development of domestic Family Farms and to ensure their sustainability in this rural area. In addition to legal regulations this study presents, an example of the completed pilot project, as well as a comparison of the data obtained before and after the completion of the consolidation.

Keywords: land consolidation, family farms, rural development.

Marija Proleta, mag. agr.

Općina Ravno

Trg Rudera Boškovića b.b., 88370 Ravno, Bosna i Hercegovina

E-mail: mara2706@gmail.com